

תנ"ך

לבתי ספר עצמאיים

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	—	קטע שלא נלמד	—	3×6	—	18	נקודות
פרק שני	—	עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים)	—	10×4	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	עיון בגביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים	—	6×7	—	42	נקודות
			—	סה"כ	—	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) תנ"ך שלם ונקי, בלי פירושים ובלי תוספות.
(2) ספר במדבר עם מפרשים: "מקראות גדולות".
- ד. הוראות מיוחדות: בפרק השלישי יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.
- כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – קטע שלא נלמד (18 נקודות)

עיין **בבמדבר**, כ', א'-י"ג, וענה על שש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה 3 – נקודות).

שים לב: בתשובותיך אין להעתיק את דברי הפרשן. עליך לענות במילים שלך.

1. "ותמת שם מרים... ולא היה מים לעדה" (פסוקים א'-ב').
כלי יקר: "על צד העונש חסרו המים לפי שלא הספידוה כראוי, כי במשה ואהרן נאמר 'ויבכו אותם בני ישראל' וכאן לא נאמר ויבכו אותה".
 הסבר את הסמיכות בין פסוק א' ובין פסוק ב', לפי רש"י ולפי פירוש כלי יקר.
2. "וירב העם עם משה" (פסוק ג').
 "המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה'" (פסוק י"ג).
 מהי הסתירה לכאורה בין שני הפסוקים? הסבר כיצד ספורנו מיישב את הסתירה בפירושו לפסוק ג'.
3. "קח את המטה... ודברתם אל הסלע" (פסוק ח').
 לפי רשב"ם (ד"ה "ודברתם אל הסלע") מהו הקושי בציווי "קח את המטה", ולמה התכוון ה' בציווי זה?
4. "והקהל את העדה" (פסוק ח').
 "ויקהלו משה ואהרן את הקהל" (פסוק י').
בעל הטורים: "והקהל את העדה" – אלו הטהורים הגדולים שבעדה, והוא לא עשה כן, אלא 'ויקהלו משה ואהרן את הקהל' – גדולים וקטנים".
 לפי בעל הטורים, מהו ההבדל בין מה שנתבקש משה לעשות ובין מה שעשה, ומה משתמע מן המילים "והוא לא עשה כן"?

5. "שמעו נא המורים המן הסלע הזה נוציא לכם מים" (פסוק י').
לפי רש"י, הסבר מדוע נזף משה בבני ישראל, ומדוע כינה את בני ישראל "המורים".
6. לפי פירוש רש"י לפסוק י"ב, מדוע התורה חושפת את חטאם של משה ואהרן, ומהו ההבדל בין חטא זה ובין החטא של משה באומרו "הצאן ובקר ישחט להם" (במדבר, י"א, כ"ב)?
7. "ויקדש במ" (פסוק י"ג).
הסבר כיצד התקדש ה' במי מריבה לפי רש"י ולפי ספורנו.

פרק שני – עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים) (40 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 8-13 (לכל שאלה – 10 נקודות).

8. **בראשית, א', כ"ו-כ"ט**
- א. "נִעְשָׂה אָדָם" (פסוק כ"ו).
לפי רש"י, מהו הקושי בפסוק זה, וכיצד רש"י מיישב אותו? (2 נקודות)
- ב. עיין בפרק א', פסוק כ"ז, ובפרק ב', פסוק כ"ב.
מהי הסתירה בין שני הפסוקים, וכיצד רש"י מיישב אותה לפי הפשט ולפי הדרש? (3 נקודות)
- ג. עיין בפסוק כ"ט.
לפי רמב"ן:
(1) מדוע נאסר על האדם לאכול בשר?
(2) מתי הותר לאכול בשר ומדוע הותר?
(5 נקודות)

9. **בראשית, י"ב, א'-ו'**

א. "ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען" (י"א, ל"א).

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" (י"ב, א').

רש"י: "והלא כבר יצא משם עם אביו ובא עד חרן".

כיצד רש"י מיישב קושי זה? (2 נקודות)

ב. עיין בפסוק ב'.

לפי רש"י, מה הן שלוש הברכות שבירך ה' את אברם, ומדוע בירך אותו דווקא בברכות

אלה? (4 נקודות)

ג. רמב"ן לפסוק ו': "ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות".

(1) בנוגע לאיזה כלל כתב רמב"ן דברים אלה, וכיצד כלל זה בא לידי ביטוי בפסוק ו'?

(2) הסבר מדוע הנביאים עושים מעשים, והבא דוגמה ממעשה של אחד מן הנביאים.

(4 נקודות)

10. **דברים, א', א'-ג'**

א. לפי הקדמת רמב"ן לספר דברים, הסבר מדוע הוכיח משה את ישראל לפני שהתחיל לבאר

את התורה. (3 נקודות)

ב. רש"י לפסוק א': "לפי שהן דברי תוכחות... לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז".

הסבר מדוע התוכחות בפסוק מוזכרות רק ברמז, ופרט שלוש מן התוכחות שנרמזות

בפסוק זה. (3 נקודות)

ג. "ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש" (פסוק ג').

רש"י: "מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה".

ממי למד משה לנהוג כך? ציין אחד מן הטעמים שמביא רש"י להתנהגות זו. (4 נקודות)

11. דברים, ה', ד'-י"ט

- א. רש"י לפסוק ה': "לאמר" – מוסב על דבר ה' עמכם בהר מתוך האש".
איזה קושי מיישב רש"י בדברים אלה?
לפי ההסבר של רש"י, מהו הקשר בין הנאמר בפסוק ד' ובין הנאמר בפסוק ה'?
(3 נקודות)
- ב. ציין באילו מבין עשרת הדברות מצוין "כאשר צֹוֹךְ ה' אלקיך".
לפי רש"י, מתי נצטוו עליהן בני ישראל? (3 נקודות)
- ג. "קול גדול וּלֹא יִסַּךְ" (פסוק י"ט).
הסבר את המילים המודגשות בקו לפי שני הפירושים של רש"י. (4 נקודות)

12. דברים, י"א, כ"ו-ל"א

- א. לפי פירוש ספורנו לפסוק כ"ו, מה רצתה התורה להדגיש במילים "ברכה וקללה" בפסוק זה? (3 נקודות)
- ב. "הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש" (פסוק ל').
בפסוק ל' מתוארת הדרך להר גְּזִזִים ולהר עיבל.
לפי רש"י, הסבר את הנחיות הדרך במילים המודגשות בקו. (3 נקודות)
- ג. עיין בפסוק ל"א.
לפי רש"י, לָשֶׁם מה מוזכר כאן מעבר הירדן? (4 נקודות)

13. דברים, י"ז, ח'-י"ב

- א. לפי רש"י, הסבר את הביטויים "כִּי יִפְלֹא" ו"דברי ריבֹת בשעריך" שבפסוק ח'. (3 נקודות)
- ב. "ובאת... אל השפט אשר יהיה בימים ההם" (פסוק ט').
לפי רש"י, מה רצתה התורה להדגיש בביטוי "אשר יהיה בימים ההם"? (3 נקודות)
- ג. עיין בפסוק י"א.
רמב"ן כותב כי "הצורך במצווה הזאת גדול מאוד". הסבר מדוע. (4 נקודות)

פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים

(42 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 14-16, ועל חמש מן השאלות 17-23 (לכל שאלה – 6 נקודות).

שים לב: בשאלות שבחרת, יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

ענה על שתיים מן השאלות 14-16 (סך-הכול – 12 נקודות).

14. מלכים א, א', ה'-ח'

א. עיין בפסוק ו'.

בפסוק ו' מצוינים שלושה פרטים המאפיינים את אדוניה. ציין את שלושת הפרטים, והסבר

כיצד כל אחד מהם מסביר את המעשה של אדוניה בפסוק ה'. (3 נקודות)

ב. עיין בפסוקים ז'-ח'.

את מי צירף אליו אדוניה, ומדוע? (3 נקודות)

15. מלכים א, י"ח, כ"א-ל"א

א. "עד מתי אתם פִּסְחִים על שתי הסעפים" (פסוק כ"א).

מה אליהו טוען נגד העם בפסוק זה? בתשובתך הסבר את המילים המודגשות בקו.

(3 נקודות)

ב. "אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך" (פסוק ל"א).

מדוע מוזכר בפסוק שינוי שמו של יעקב לישראל? (3 נקודות)

16. מלכים ב, ד', כ"ח-כ"ט

א. "הלוא אמרתי לא תשלה אתי" (פסוק כ"ח).

האישה אמרה לאלישע דברים דומים קודם. ציין באיזה פסוק, והסבר את דבריה.

(3 נקודות)

ב. "כי תמצא איש לא תברכנו וכי יברך איש לא תעננו" (פסוק כ"ט).

מדוע הורה אלישע לגיחזי שלא לברך איש לשלום בדרך? (3 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 17-23 (סך-הכול – 30 נקודות).

17. ישעיה, ר', ה'-י"ג

א. עיין בפסוק ה'.

ממה חשש ישעיהו, ומדוע? (3 נקודות)

ב. הסבר את פסוק י"ג לפי אחד מן הפירושים שלמדת. (3 נקודות)

18. ישעיה, נ"א, א'-ר'

א. "אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם" (פסוק א').

הסבר את הדימוי שבמילים המודגשות בקו. בתשובתך כתוב למי הנביא מתכוון בדימוי זה.

(3 נקודות)

ב. עיין בפסוק ר'.

הסבר את דברי הנחמה שבפסוק זה. (3 נקודות).

19. הושע, י"ג, א'-ר'

א. "כְּדָבָר אֲפֵרִים רִיתָ נֶשֶׂא הוּא בִּישְׂרָאֵל" (פסוק א')

(1) מי הוא "אפרים", ומה עשה?

(2) למה זכה "אפרים", ומדוע נענש?

(3 נקודות)

ב. עיין בפסוקים ה'-ר'.

לאילו תקופות הכתוב בפסוקים אלה מתייחס, ומדוע הנביא מזכיר בתוכחתו כל אחת מן

התקופות האלה? (3 נקודות)

20. יונה, ב', ה'-י'

א. "ואני אמרתי נגרשתי... אך אוסיף להביט אל היכל קדשך" (פסוק ה').

הסבר את הפסוק. בתשובתך ציין את האירוע שיונה מתכוון אליו במילה "נגרשתי",

ומדוע הוא אומר "אוסיף להביט".

(3 נקודות)

ב. הסבר את הקשר שבין פסוק ט' ובין פסוק י'. (3 נקודות)

21. זכריה, ג', א'-ה'

א. עיין בפסוקים א'-ב'.

מדוע קטרג השטן על יהושע הכהן הגדול, ומה טען ה' נגד קטרוג זה? (3 נקודות)

ב. כתוב מה מסמלות המילים (וצירופי המילים) האלה:

— "הסירו הבגדים הצואים" (פסוק ד').

— "מחלצות" (פסוק ד').

— "צניף טהור" (פסוק ה').

(3 נקודות)

22. תהלים, פ"ב

א. (1) על מי מדובר בפסוקים א'-ה'?

(2) על פי פסוקים ב'-ה', מדוע "ימוטו כל מוסדי ארץ" (פסוק ה')?

(3 נקודות)

ב. עיין בפסוק ח'.

מה משורר המזמור מבקש מה', ומהו הנימוק לבקשתו? (3 נקודות)

23. תהלים, קט"ז, י"א-י"ד

א. עיין בפסוק י"א.

הסבר כיצד דוד נוכח לדעת ש"כל האדם כזב". (3 נקודות)

ב. הסבר את פסוקים י"ב-י"ד על פי המלבי"ם. (3 נקודות)

בהצלחה!